

TÓTH PÉTER

RAJZ

és

vizuális kultúra

munkatankönyv

8

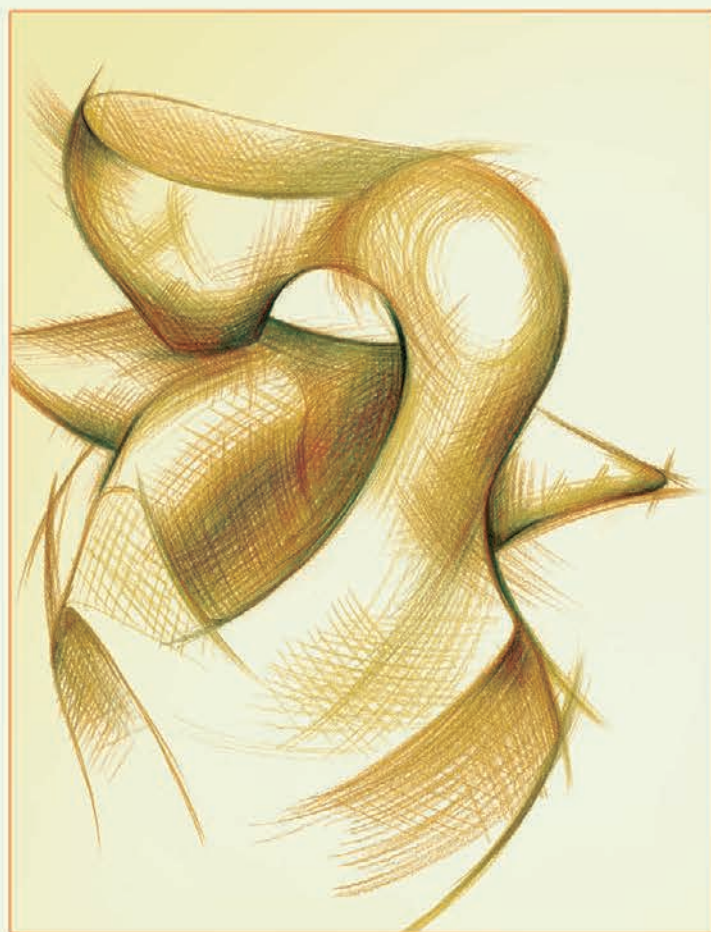

TÓTH PÉTER

RAJZ 8

és
vizuális kultúra

munkatankönyv

Hatodik, változatlan kiadás
Mozaik Kiadó – Szeged, 2018

Kedves Gyerekek!

Négyéves, látványos utazásunk utolsó szakaszához érkeztünk. Az őskor, az ókor, a középkor és az újkor után a nyolcadik osztályban a modern kor művészeti irányzataival ismerkedünk. Nemcsak tanulmányozhattok érdekes és szép műveket, hanem ti is alkothattok szebbnél szebb dolgokat. Ebben nyújt segítséget számotokra tankönyvcsaládunk utolsó darabja.

Az impresszionizmustól a modern épületekig számtalan csodálatos alkotásban gyönyörködhetek. A korábban megismert képzőművészeti technikákat tovább gyakoroljuk. A térábrázolási módszereket többféle, újabb nézőpontból is megvizsgáljuk.

Emellett idén ismerkedünk meg a fotó- és a filmkészítés alapjaival, azok hatásával a képzőművészetre. Az egyetemes művészettörténet ismert példái mellett a magyar alkotók értékes műveivel is foglalkozunk.

Gyakorlati feladataink a hagyományos rajzi technikáktól a makettkészítésen át a tervezési feladatokon keresztül az elmélyült alkotómunkáig terjednek. Utazásunk során a fantáziátokra és a kreativitásotokra továbbra is nagy szükség lesz.

Reméljük, hogy a tanév végére tudatosabban szemlélitek majd környezetünk szép alkotásait, valamint biztos kézzel nyúltok bármilyen rajzi, festészeti eszközhöz!

Könyvünkben néhány fogalmat, kifejezést *-gal jelöltünk. Ezek magyarázatát megtalálhatjátok a kötet végén lévő kislexikonban. Az ugyanott található képjegyzékben pedig a munkatankönyvben szereplő épületekről, műalkotásokról adunk információkat. Az általatok elvégzendő feladatokat pedig az alábbi kis képekkel jelöltük.

Színezd vagy fessd ki!

Vágd ki és ragaszd be a gyűjtött képeket!

Rajzold meg!

Rajzold meg színessel!

Oldd meg a feladatot!
Ismételd át a tanultakat!

Mintázd meg!

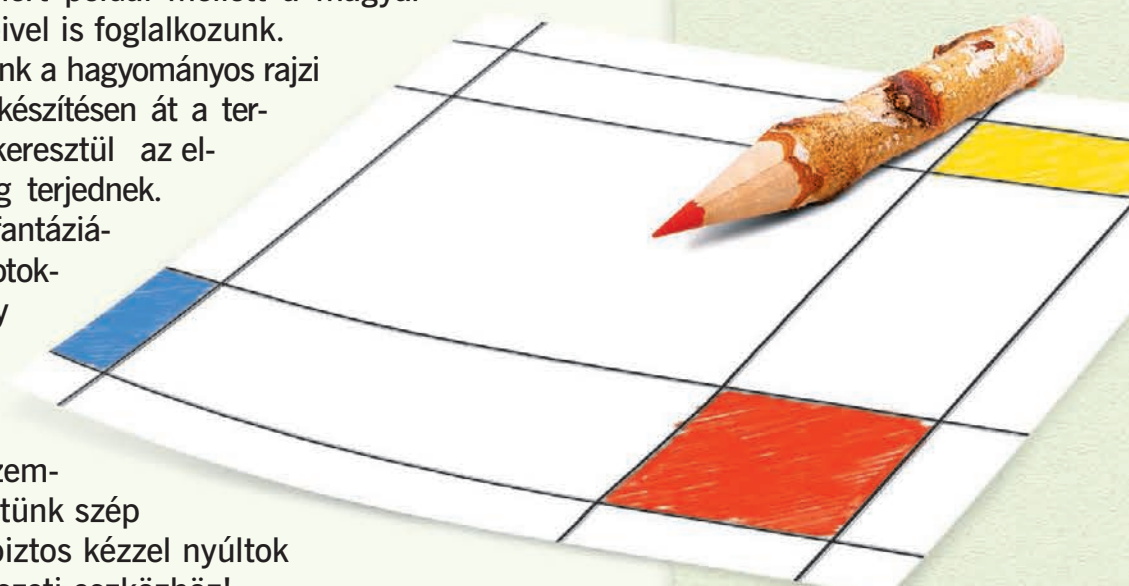
Rajzolj más eszközzel!

Fotózz, filmezz!

Figyeld meg!
Keress, gyűjts, nézz utána!

Színes technikák

A pasztellkréta

Az évek során többféle színes technikát is elsajátítottunk. Ebben a leckében egy érdekes, látványos rajzeszközzel foglalkozunk. A pasztellkrétát a festőművészek is előszeretettel használják, rendszerint színvázlatok készítésére. Modern művészeink alkotásai közül kiemelkedik Rippl-Rónai József híres íróportré-sorozata, amelyet szintén ezzel a látványos technikával készített.

Leheletfinom tónusok, fátyolosan áttetsző rétegek, érzékeny vonalak, visszafogottság jellemzik Rippl-Rónai pasztellképeit

Figyeljétek meg, hogyan használta a krétát a festő! Milyen karakterű vonalakat és milyen tónusokat használt?

A pasztellkrétával finom részleteket is alkothatunk a képen, azonban alapvetően tónusok és átmenetek érzékeltetésére alkalmas. Ujjunkkal a kréta-port bele is dörzsölhetjük a papírba, így egyneműbb felületeket kaphatunk. A pasztellrajzokat a szénrajzokhoz hasonlóan rögzítenünk (fixálnunk) kell a rajzlapon. Ehhez megfelelő eszköz a hajlakk, amellyel kétszer-háromszor le kell fújnunk a képet.

Kísérletezz a pasztellkrétával! Alkosd meg egy-egy szín többféle tónusértékét! Próbáld létrehozni különböző karakterű vonalakat és felületeket a rajzlapodon!

Izgalmas hatásokat érhetünk el a pasztellkrétával, ha színes papírlapokra dolgozunk. Ebben az esetben célszerű kihasználni a színes alap adta lehetőségeket. Mindig olyan alapra dolgozzunk, amelynek színe a készülő kompozíciónkban is jellemző. Például vörös alapot akkor válasszunk, ha a készülő képünk színhangulatában a meleg színek vannak túlsúlyban.

Figyeld meg a képeket! Hogyan alakul át a látvány a valóságos képhez képest?

A rajzoló a kép megalkotása során a művészi átírás eszközével élt. Ez a kifejezés azt jelenti, hogy a művész a valóságban megfigyelt formák és színek között válogat. Az általa lényegesnek, jellemzőnek ítélteteket kihangsúlyozza, a kevésbé jellemzőket gyakran el is hagyja a munka során. Ahol erőteljesebb hatást akar elérni, ott a vonalakat sűríti, a tónusokat mélyíti. A kevésbé hangsúlyos részeket kevesebb részletet hoz létre. A lényeg kiemelése és tudatos elrendezése a mondanivaló tisztább kifejezését szolgálja.

Kísérletezz külön színes lapokon a pasztell technikával! Készíts látvány utáni színes tanulmányt, valamint olyan absztrakt kompozíciókat, amelyeken a tónusátmenetek játsszák a főszerepet!

Milyen színekontrasztokra épül az alábbi kép? Alkoss más színekontrasztra épülő színes kompozíciót pasztellkrétával külön lapra! Először terveld meg a képet!

Paul Klee (1879–1940) svájci festőművész *Esti tűz* című képén különböző nagyságú és színű négyzetekből teremtett önálló ritmikus harmóniát

A szecesszió

A szabálytalan stílus

A 19. század végén a nyugat-európai művészetben egy új stílus bontakozott ki. A tervezőművészet és a képzőművészet egységére törekvők alkották meg a szecessziót. Egységes formanyelvet alakítottak ki a különböző művészeti ágak között, összművészetre törekedtek. A latin eredetű szó kivonulást, elszakadást jelent. A gyáripar, a tömegtermelés elembertelenítő személytelensége ellen tiltakoztak a művészek.

A szecesszió művészei a természeti formákból és a keleti művészet vonalkultúrájából merítettek ihletet. Az alkotók a műveiken leggyakrabban szabálytalan, kacskaringós motívumokat alkalmaztak. A kalligrafikus* minták szabálytalansága könnyed, elegáns hatást eredményezett. A növényi ornamentika* variálásával a művészek alkotó képzelete szabadon szárnyalhatott.

A szecesszió kedveli a szeszélyes, kanyargó vonalakat és a növényi mintákat. A belga építész, Victor HORTA [orta] (1861–1947) tervezte az első új stílusú bérházakat Brüsszelben az 1890-es években

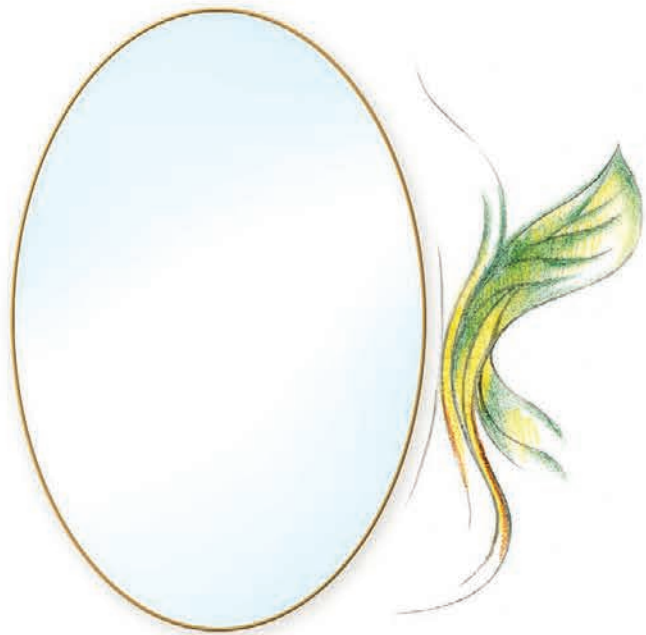
A szecesszió jellemzői:

- aszimmetria
- szabálytalan, hullámzó vonalvezetés
- ornamentikák alkalmazása
- keleti (ókori) elemek átvétele
- összművészetre törekvés

Tervezz növényekből mintákat egy tükörkeretnek!

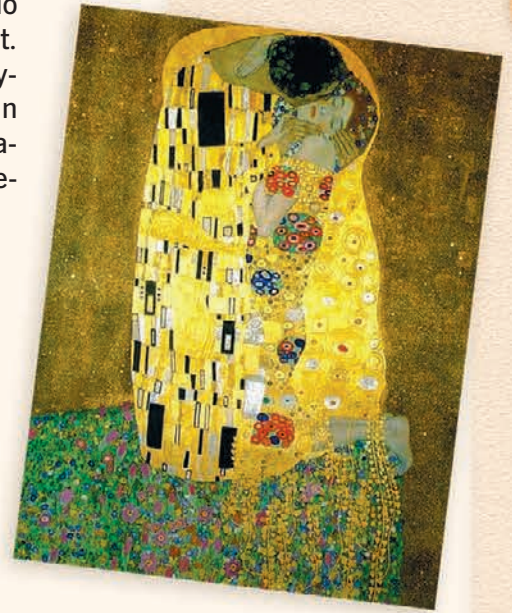
Korábbi, növényekről készült tanulmányrajzaidat is felhasználhatod a munkádhoz.

A barcelonai Güell-park díszei. A katalán nagyváros központjában lévő parkba Gaudí több fantasztikus lényt mintázó szobrot is elhelyezett

Az egyik legegényibb stílusú szecessziós művész a katalán* Antonio GAUDÍ [gaudi] (1852–1926) volt. Épületei és szobrai fantáziadús egyiséget alkotnak egymással. Művein gyakran alkalmazta a színes, mázazott csempéket, valamint a kerámiát*.

A szecesszió egyik kiemelkedő festőművésze Gustav Klimt (1862–1918) volt. Festményeinek aranyozott felületein az ókori keleti művészet hatása érezhető

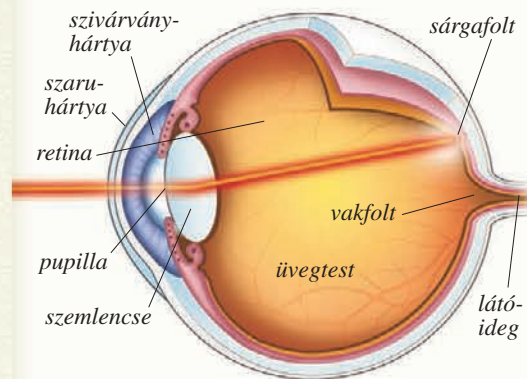
**Tervezz ékszert vagy lámpát szecessziós stílusban!
A terv alapján készítsd el drótból a tárgy modelljét!**

A következő órára hozz magaddal képes újságokat!

Valóság vagy káprázat

Optikai csalódások

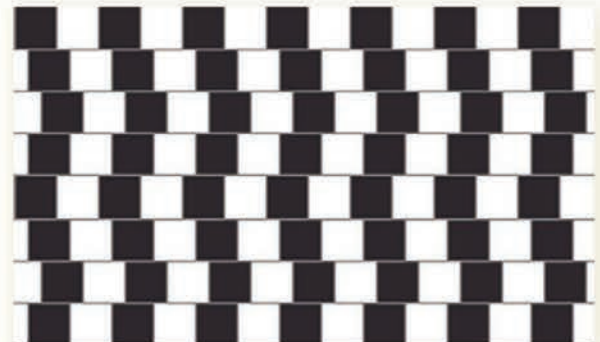
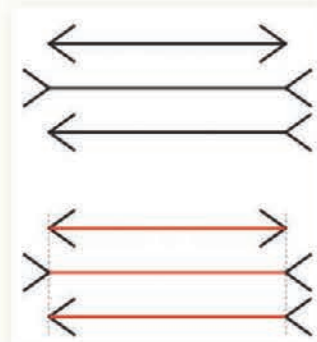
Az ember a környezetéről, a külvilágról szerzett információinak többségét (nagyjából 70%-át) a látása segítségével szerzi. Agyunk teljes kapacitásának 40%-a a látással foglalkozik. Az érzékszerveink közül a szemünkkel tudjuk a legnagyobb mennyiségű információt befogadni. Előfordul azonban olykor, hogy a szemünk megtérfál bennünket.

ÉRDEKESÉG

A szemünk egy nagyon összetett érzékszerv. A fényérzékelés szempontjából két fontos része a szaruhártya és a szemlencse. A szaruhártya átengedi a fényt a szem belsejébe. A szemlencse képes a rugalmas alakváltoztatásra, ezáltal változtatni tudja a fókusztávolságát*. Szemünk így képes távolabbi és közelebbi tárgyakat is élesen érzékelni.

Figyeld meg alaposan az ábrákat! Mit gondolsz, a bal oldali képen melyik a leghosszabb szakasz? Mi az érdekességük a jobb oldali mezőknek?

Izgalmas világot teremtett lehetetlen építményeket és tárgyakat ábrázoló képeivel egy holland grafikusművész M. C. Escher [eser] (1898–1972). Nézz utána munkásságának!

Figyeld meg alaposan az alábbi képeket! Milyen furcsa térbeli helyzeteket fedezel fel rajtuk?

Az optikai hatásokkal kísérletezett Victor VASARELY [vázareli] (1908–1977) magyar származású festőművész. Nagyméretű alkotásain a geometrikus formák és színek szabályszerűségeit vizsgálta. Az általa létrehozott új festészeti irányzatnak az op-art* nevet adta. Vasarely képeit fürkészve a néző is alkotó módon részese a mű létrehozásának.

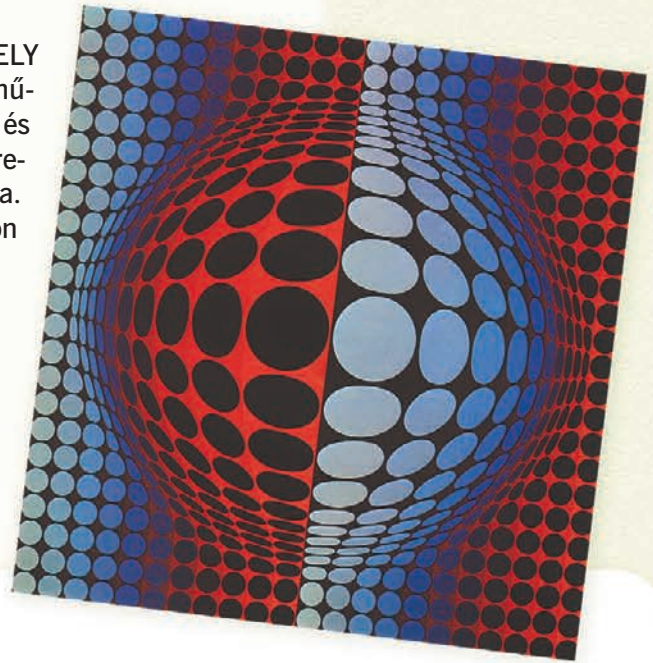
Figyeld meg a jobb oldali képet!

Milyen hatású az alakzat?

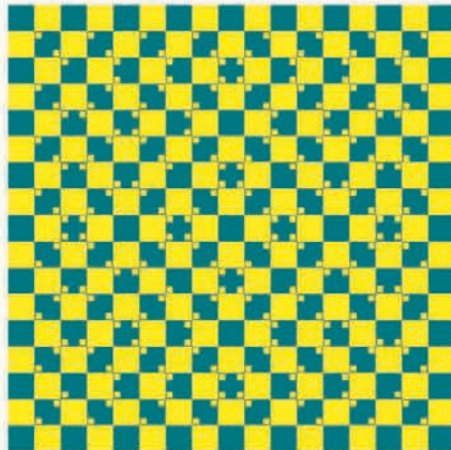
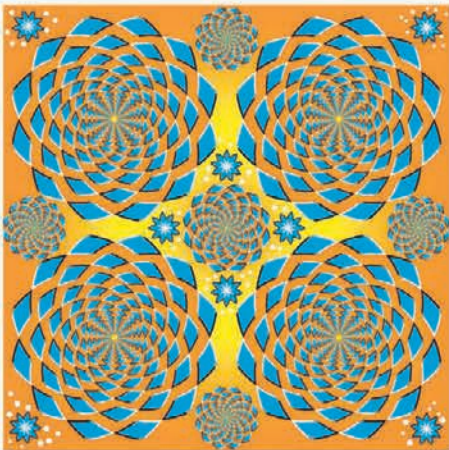
Hogyan érte el ezt a hatást a művész?

Készíts színes ceruzával hasonló térbeli alakzatokat!

Figyeld meg az alábbi ábrákat! Mit tapasztalsz?

Tervezzetek párokban mértani formákból álló színes geometrikus kompozíciókat! Először rajzoljátok meg a terveket kisebb méretben! Az elkészült tervek alapján színes papírból ragasztással oldjátok meg a feladatot!

Tartalom

Bevezető	3
Színes technikák	4
Perspektivikus ábrázolás 1.	6
Perspektivikus ábrázolás 2.	8
Geometrikus testek ábrázolása	10
Az impresszionizmus	14
A posztimpresszionizmus	16
Az enteriőr	20
A szecesszió	22
A plakátok	24
Forma és szerkezet	26
Az emberi alak	28
A modern építészet kezdete	32
Lakóhely, lakótér	34
A modern művészet kezdete	36
Valóság vagy káprázat	40
A fotó	42
A film	44
A modern épületek	48
A modern magyar művészet	50
Rekonstrukciós feladatok	52
A giccs	54
Utak és útkeresők	56
Kislexikon	60
Képjegyzék	62

Kiadja a Mozaik Kiadó, 6723 Szeged, Debreceni u. 3/B., Telefon: (62) 470-101

E-mail: kiado@mozaik.info.hu • Honlap: www.mozaik.info.hu

Felelős kiadó: Török Zoltán

Készült az Innovariant Kft.-ben, Szegeden • Felelős vezető: Drágán György

Terjedelem: 8,92 (A/5) ív • Tömeg: 250 g • 2018. december • Raktári szám: MS-2338